GERARD HOGAN
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2020. november 12.[1]

C-729/19. sz. ügy

TKF
kontra
Department of Justice for Northern Ireland

(a Court of Appeal in Northern Ireland [Észak-Írország fellebbviteli bírósága, Egyesült Királyság] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – Polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – A tartással kapcsolatos ügyekben a határozatok elismerése és végrehajtása, valamint az e területen folytatott együttműködés – 4/2009/EK rendelet – 75. cikk – Időbeli hatály – A származási országnak az Európai Unióhoz történő csatlakozását megelőzően hozott határozatok nyilvántartásba vételének és végrehajtásának lehetősége”

I. Bevezetés

1. A nemzeti bíróság által a szóban forgó ország Európai Unióhoz való csatlakozását megelőzően hozott, tartásról szóló határozat (adott esetben) mely körülmények között ismerhető el a tartással kapcsolatos ügyekben a joghatóságról, az alkalmazandó jogról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az e területen folytatott együttműködésről szóló, 2008. december 18-i 4/2009/EK tanácsi rendelet[2] rendelkezései alapján? A Court of Appeal for Northern Ireland (Észak-Írország fellebbviteli bírósága, Egyesült Királyság) lényegében ezt a kérdést veti fel a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelmében.

2. A jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyát tehát azoknak a tartási ügyekben hozott határozatoknak az Egyesült Királyságban való elismerése és végrehajtása képezi, amelyeket Lengyelországban annak 2004. május 1-jei uniós csatlakozását és a 4/2009 rendelet 2011. június 18-i hatálybalépését megelőzően hoztak. A jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem alapjául szolgáló ténybeli körülmények vizsgálata előtt először is ismertetni kell a releváns jogszabályi rendelkezéseket.

1 Eredeti nyelv: angol.

2 HL 2009. L 7., 1. o., helyesbítések: HL 2011. L 131., 26. o.; HL 2013. L 8., 19. o.; HL 2013. L 281., 29. o.

II. Jogi háttér

A. Az uniós jog

1. A 44/2001/EK tanácsi rendelet

3. A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet[3] 66. cikke a következőket írja elő:

„(1) E rendelet kizárólag a hatálybalépését követően indított eljárásokra, és alaki követelményeknek megfelelően elkészített vagy közokiratként nyilvántartásba vett okiratokra alkalmazható.

(2) Ha azonban a származási tagállamban folyó eljárást e rendelet hatálybalépését megelőzően indították, a hatálybalépést követően hozott határozatot a III. fejezetnek megfelelően kell elismerni és végrehajtani,

a) amennyiben a származási tagállamban folyó eljárást a [polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról és a bírósági határozatok végrehajtásáról szóló, 1968. szeptember 27-i] Brüsszeli [HL 1972. L 299., 32. o.; a továbbiakban: Brüsszeli Egyezmény] vagy a [polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a bírósági határozatok végrehajtásáról szóló] Luganói Egyezménynek [HL 1988. L 319., 9. o.; a továbbiakban: Luganói Egyezmény] mind a származási tagállamban, mind a címzett tagállamban történő hatálybalépését követően indították;

b) minden más esetben, ha a joghatóság a II. fejezet vagy a származási tagállam és a címzett tagállam között megkötött, az eljárás megindításának időpontjában hatályos egyezmény szabályaival összhangban lévő szabályokon alapul.”

2. A 4/2009 rendelet

4. A 4/2009 rendelet (31), (44) és (47) preambulumbekezdése a következőképpen szól:

„(31) A tartási követelések határokon átnyúló behajtásának megkönnyítése érdekében létre kell hozni egy a tagállamok által kinevezett központi hatóságok együttműködését szabályozó rendszert. E hatóságoknak segítséget kell nyújtaniuk a tartási követelés jogosultjainak és kötelezettjeinek jogaiknak más tagállamban történő érvényesítéséhez a meglévő határozatok elismerése, végrehajthatóvá nyilvánítása és végrehajtása, valamint ilyen határozatok módosítása vagy határozat meghozatala iránti kérelmek benyújtása révén. A hatóságoknak továbbá információcserét kell folytatniuk a kötelezettek és a jogosultak tartózkodási helyének megállapítása, valamint szükség esetén jövedelmük és vagyonuk meghatározása érdekében. Végül pedig az általános jellegű információk cseréje révén együtt kell működniük, és segíteniük kell a tagállamuk illetékes hatóságai közötti együttműködést.

[…]

3 HL 2001. L 12., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás: 19. fejezet, 4. kötet, 42. o.; helyesbítések: HL 2006. L 242., 6. o.; HL 2011. L 124., 47. o.

(44) E rendeletnek módosítania kell a [44/2001] rendeletet, és annak a tartási kötelezettségekre alkalmazandó rendelkezései helyébe kell lépnie. E rendelet átmeneti rendelkezéseire is figyelemmel, a tagállamoknak a tartással kapcsolatos ügyekben a joghatóságra, az elismerésre, a végrehajthatóságra és a határozatok végrehajtására e rendelet alkalmazásának időpontjától kezdődően a [44/2001] rendelet rendelkezései helyett e rendelet rendelkezéseit kell alkalmazniuk.

[…]

(47) Az Európai Unióról szóló szerződéshez és az Európai Közösséget létrehozó szerződéshez csatolt, az Egyesült Királyság és Írország helyzetéről szóló jegyzőkönyv 1. és 2. cikke értelmében az Egyesült Királyság nem vesz részt ennek a rendeletnek az elfogadásában, az rá nézve nem kötelező és nem alkalmazandó. Ez nem érinti az Egyesült Királyság arra vonatkozó lehetőségét, hogy az említett jegyzőkönyv 4. cikkével összhangban bejelentse azon szándékát, hogy e rendelet elfogadását követően elfogadja ezt a rendeletet.”

5. A 4/2009 rendelet „Fogalommeghatározások” címet viselő 2. cikke (1) bekezdésének 1. pontja a következőképpen rendelkezik:

„Ennek a rendeletnek az alkalmazásában:

1. »határozat«: a tartással kapcsolatos ügyekben valamely tagállam bírósága által hozott határozat, elnevezésére való tekintet nélkül, ideértve az ítéletet, a végzést, meghagyást vagy végrehajtási intézkedést, valamint a költségeknek és kiadásoknak bírósági tisztviselő általi meghatározását. A VII. és a VIII. fejezet alkalmazásában »határozat« a harmadik államban tartási kötelezettségekkel kapcsolatban hozott határozat is.”

6. A 4/2009 rendeletnek „A határozatok elismerése, végrehajthatósága és végrehajtása” címet viselő IV. fejezete három szakaszra oszlik. E rendelet 16. cikkének megfelelően a rendelet 17–22. cikkét magában foglaló 1. szakaszt a tartási kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló, 2007. november 23-i hágai jegyzőkönyv (a továbbiakban: hágai jegyzőkönyv) hatálya alá tartozó tagállamokban hozott határozatokra; a rendelet 23–38. cikkét magában foglaló 2. szakaszt a hágai jegyzőkönyv hatálya alá nem tartozó tagállamokban hozott határozatokra kell alkalmazni; míg a rendelet 39–43. cikkét magában foglaló 3. szakasz a valamennyi határozat esetében közös rendelkezéseket tartalmazza.

7. A 4/2009 rendelet VII. fejezete tartalmazza a rendelet 49–63. cikkében szereplő, a központi hatóságok közötti együttműködésre vonatkozó rendelkezéseket.

8. A 4/2009 rendelet „Átmeneti rendelkezések” címet viselő 75. cikke a következőket írja elő:

„(1) A (2) és (3) bekezdésre is figyelemmel e rendeletet csak az alkalmazásának megkezdésétől indult eljárásokra, az ettől kezdve jóváhagyott vagy megkötött perbeli egyezségekre, valamint az ettől kezdve létrehozott közokiratokra kell alkalmazni.

(2) A IV. fejezet 2. és 3. szakaszát az alábbiakra kell alkalmazni:

a) a tagállamokban e rendelet alkalmazásának megkezdése előtt hozott olyan határozatok, amelyeknek az elismerésére és végrehajthatóvá nyilvánítására irányuló kérelem benyújtására az említett időponttól kerül sor;

b) az e rendelet alkalmazásának megkezdése előtt indult eljárásokban a rendelet alkalmazásának megkezdésétől hozott határozatok,

amennyiben e határozatok az elismerés és végrehajtás tekintetében a [44/2001 rendelet] hatálya alá tartoznak.

Az e rendelet alkalmazásának megkezdésekor folyamatban lévő, elismerésre és végrehajtásra vonatkozó eljárásokra továbbra is a [44/2001 rendeletet] kell alkalmazni.

Az első és második albekezdést értelemszerűen alkalmazni kell tagállamokban a jóváhagyott vagy megkötött perbeli egyezségekre, valamint a tagállamokban létrehozott közokiratokra.

(3) A központi hatóságok közötti együttműködésre vonatkozó VIII. fejezetet a központi hatósághoz az e rendelet alkalmazásának megkezdését követően beérkező megkeresésekre és kérelmekre kell alkalmazni."

9. A 4/2009 rendelet 76. cikke szerint a 2. cikk (2) bekezdésének, a 47. cikk (3) bekezdésének, valamint a 71., 72. és 73. cikknek a kivételével a rendeletet 2011. június 18-tól kell alkalmazni, feltéve hogy a hágai jegyzőkönyv ezen a napon alkalmazható az Unióban.

3. A 2009/451/EK határozat

10. Az Egyesült Királyságnak a 4/2009/EK rendelet elfogadására irányuló szándékáról szóló, 2009. június 8-i 2009/451/EK bizottsági határozat[4] 2. cikkének megfelelően e rendelet 2009. július 1-jén lépett hatályba az Egyesült Királyságban.

4. A 2009/941/EK határozat

11. A [hágai jegyzőkönyv] Európai Közösség általi megkötéséről szóló, 2009. november 30-i 2009/941/EK tanácsi határozat[5] 4. cikkének megfelelően e jegyzőkönyv szabályait 2011. június 18-tól ideiglenesen alkalmazták az Unióban.

B. Az Egyesült Királyság joga

12. A Magistrates' Courts (Civil Jurisdiction and Judgments Act 1982) Rules (Northern Ireland) 1986 (az általános hatáskörű elsőfokú bíróságokról [a polgári ügyekben irányadó joghatóságról és a bírósági határozatokról szóló 1982. évi törvény] szóló, 1986. évi szabályzat [Észak-Írország]) 4. cikkének (1A) bekezdése a következőket írja elő:

„Amennyiben az elsőfokú bíróság hivatalvezetőjéhez a [4/2009 rendelet] 26. cikke szerint az Egyesült Királyságtól eltérő, a rendelet hatálya alá tartozó államban hozott, tartásról szóló határozat végrehajtás érdekében történő nyilvántartásba vétele iránti kérelmet nyújtanak be, a hivatalvezető a határozatot a [4/2009 rendelet] 24. cikkére és a jelen cikk (3) és (4) bekezdésére is figyelemmel a bíróságánál a határozatok gyűjteményébe jegyzőkönyv vagy emlékeztető formájában bejegyezve és általa aláírva nyilvántartásba veteti."

4 HL 2009. L 149., 73. o.

5 HL 2009. L 331., 17. o.; helyesbítés: HL 2017. L 37., 28. o.

III. Az alapeljárás tényállása

13. TKF és AKF lengyel állampolgárok 1991-ben kötöttek házasságot Lengyelországban. Két fiuk született. 1999. április 1-jén egy lengyel bíróság TKF-fel szemben AKF javára tartásdíjat ítélt meg. 2002 decembere és 2003 februárja között a lengyel bíróságok előtt tartási kötelezettség megállapítása iránt további eljárások indultak. Ezen utóbbi eljárások eredményeként a kérdést előterjesztő bíróság 2003. február 14-én úgynevezett újabb tartással kapcsolatos végzéseket adott ki azzal, hogy ezek a határozatok az ugyanezen bíróság által „1999. április 1-jén hozott eredeti végzések módosítását" képezik. [6]

14. TKF és AKF házasságát 2004-ben felbontották. Két évvel később, 2006 augusztusában TKF Észak-Írországba érkezett, és azóta is ott tartózkodik.

15. 2013. október 24-én és 2014. augusztus 15-én a Court for the Petty Sessions District of Belfast and Newtownabbey (Belfastban és Newtownabbyben eljáró elsőfokú bíróság, Egyesült Királyság) hivatalvezetője nyilvántartásba vett és végrehajthatóvá nyilvánított a lengyel bíróság által 2003. február 14-én hozott két, tartással kapcsolatos határozatot. A nyilvántartásba vételi határozatokat a 4/2009 rendelet 75. cikkével összhangban hozták. Az említett határozatok azt is megállapítják, hogy az így nyilvántartásba vett határozatok a rendelet IV. fejezetének 2. szakasza alkalmazásában végrehajthatók.

16. A TFK a nyilvántartásba vételi határozatokat arra hivatkozással vitatta a High Court of Justice in Northern Ireland, Queen's Bench Division (Észak-Írország felsőbírósága, Queen's Bench kollégium, Egyesült Királyság) előtt, hogy a 4/2009 rendelet IV. fejezetének 2. szakasza nem alkalmazandó, mivel Lengyelország nem volt tagállam a lengyel bíróságok szóban forgó határozatainak meghozatalakor. Arra is hivatkozott, hogy a 23. és 26. cikk nem alkalmazandó a lengyel bíróságok határozataira, és hogy mindenesetre e határozatok nem felelnek meg a 4/2009 rendelet 24. cikkének, mivel semmi nem bizonyítja, hogy TFK tudott a szóban forgó eljárásról, azon részt vett vagy képviseltette volna magát.

17. Keresetét azonban a High Court of Justice in Northern Ireland, Queen's Bench Division (Észak-Írország felsőbírósága, Queen's Bench kollégium) azzal az indokkal utasította el, hogy a 4/2009 rendelet nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely a rendelet időbeli hatályát a Lengyelországban csak Lengyelország EU-hoz való csatlakozását követően elfogadott bírósági határozatokra korlátozná. Ezenkívül, ha a 4/2009 rendelet 75. cikkének (2) bekezdése nem lenne alkalmazandó, mivel Lengyelország a hágai jegyzőkönyvben részes állam, a 4/2009 rendelet VII. fejezete e rendelet 75. cikkének (3) bekezdése révén alkalmazandó lenne a szóban forgó kérdésekre. A High Court of Justice in Northern Ireland, Queen's Bench Division (Észak-Írország felsőbírósága, Queen's Bench kollégium) ezért úgy ítélte meg, hogy a lengyel bíróság határozatait megfelelően vették nyilvántartásba és hajtották végre e fejezet alapján. TFK ezt követően fellebbezést terjesztett e határozat ellen a Court of Appeal in Northern Ireland (Észak-Írország fellebbviteli bírósága; a továbbiakban: kérdést előterjesztő bíróság) elé.

18. A kérdést előterjesztő bíróság elé terjesztett kérdés tehát a 4/2009 rendeletnek a tartásról szóló határozatok nyilvántartásba vétele és végrehajthatóvá nyilvánítása szempontjából megfelelő időbeli hatályára, valamint a 75. cikk (2) bekezdésének a hágai jegyzőkönyvben részes államokban hozott határozatokra való alkalmazhatóságára vonatkozott. Ebben az összefüggésben a kérdést előterjesztő bíróságnak kétségei vannak a 4/2009 rendeletnek a tartásról szóló olyan határozatokra való alkalmazhatóságát illetően, amelyeket Lengyelországban annak az EU-hoz való csatlakozását

6 Az iratanyagból azonban nem teljesen egyértelmű, hogy a 2002–2003. évi eljárások teljesen új eljárásoknak minősültek-e, vagy (ami talán valószínűbb) a tartással kapcsolatos „naprakésszé tett" végzést a korábbi 1999. évi eljárás tekintetében 2002-ben és 2003-ban benyújtott új keresetek eredményezték. Végső soron a kérdést előterjesztő bíróság feladata ennek vizsgálata.

megelőzően hoztak, valamint azzal kapcsolatban, hogy a Magistrates' Court for Petty Sessions District of Belfast and Newtownabbey (Belfastban és Newtownabbeyben eljáró elsőfokú bíróság) rendelkezett-e hatáskörrel arra, hogy a releváns határozatokat a 4/2009 rendelet 75. cikkének valamely része alapján nyilvántartásba vegye.

IV. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről

19. Ilyen körülmények között a Court of Appeal in Northern Ireland (Észak-Írország fellebbviteli bírósága) 2019. szeptember 2-i, a Bírósághoz 2019. október 2-án érkezett határozatával úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Úgy kell-e értelmezni a tartásról szóló [4/2009 rendelet] 75. cikkének (2) bekezdését, hogy az kizárólag azokra a »határozatokra« alkalmazandó, amelyeket a határozatok meghozatalakor uniós tagsággal rendelkező államokban hoztak meg?

2) Tekintettel arra, hogy Lengyelország jelenleg a hágai jegyzőkönyv hatálya alá tartozó, európai uniós tagállam, valamely lengyel bíróság által 1999 és 2003 között, vagyis Lengyelország európai uniós csatlakozása előtt hozott, tartásról szóló határozatok jelenleg nyilvántartásba vehetők-e és végrehajthatók-e valamely más uniós tagállamban a [4/2009 rendelet] valamely része alapján, és különösen:

   a) a [4/2009 rendelet] 75. cikkének (3) bekezdése, valamint 56. cikke alapján;

   b) a [4/2009 rendelet] 75. cikkének (2) bekezdése, valamint IV. fejezetének 2. szakasza alapján;

   c) a [4/2009 rendelet] 75. cikke (2) bekezdésének a) pontja, valamint IV. fejezetének 3. szakasza alapján;

   d) a [4/2009 rendelet] bármely más cikke alapján?"

20. Írásbeli észrevételeket TKF és az Európai Bizottság nyújtott be. Ezenkívül TKF, a Department of Justice for Northern Ireland (Észak-Írország igazságügyminisztériuma), a lengyel kormány és az Európai Bizottság a 2020. október 14-én tartott tárgyaláson szóbeli észrevételeket terjesztett elő.

21. Amint azt a tárgyaláson hangsúlyozták, sajnálatos, hogy a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem akár Észak-Írország utolsó olyan ügye is lehet, amellyel a Bíróságnak közvetlenül van alkalma foglalkozni. Az Egyesült Királyság ugyanis 2020. január 31-én éjfélkor (CET) kilépett az Unióból. Ugyanakkor megjegyzendő, hogy a Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának az Európai Unióból és az Európai Atomenergia-közösségből való kilépéséről szóló megállapodás[7] 86. cikke (2) bekezdésének és 89. cikke (1) bekezdésének rendelkezései értelmében a Bíróság által hozott ítéletek teljes egészében kötelező erővel bírnak az Egyesült Királyságra nézve és az Egyesült Királyságban (beleértve Észak-Írországot is), függetlenül attól, hogy a Bíróság ítéletét mikor hirdették ki.

7 HL 2020. L 29., 7. o.

V. Elemzés

A. Az első kérdésről

22. A kérdést előterjesztő bíróság az első kérdésével arra vár választ, hogy úgy kell-e értelmezni a 4/2009 rendelet időbeli hatályától való, a rendelet 75. cikkének (2) bekezdésében előírt eltérést, hogy az kizárólag olyan „határozatokra" alkalmazandó, amelyeket a nemzeti bíróságok a határozatok meghozatalakor már uniós tagsággal rendelkező államokban hoztak meg?

23. A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint valamely uniós jogi rendelkezés értelmezéséhez nemcsak annak szövegét, hanem szövegkörnyezetét és annak a szabályozásnak a célkitűzéseit is figyelembe kell venni, amelynek az részét képezi. [8]

24. Ezen elveknek a jelen ügyre történő alkalmazása során először is megjegyzendő, hogy a 4/2009 rendelet 2. cikke (1) bekezdésének 1. pontjában szereplő fogalommeghatározás szerint a „határozat" a tartással kapcsolatos ügyekben *valamely tagállam* bírósága által hozott határozat. Abból kell tehát kiindulni, hogy a 4/2009 rendelet azon az előfeltevésen alapul, hogy a határozatot valamely tagállam bírósága hozta. Lengyelország esetében 2004 májusa előtt természetesen nem ez volt a helyzet.

25. A 4/2009 rendelet 75. cikke olyan átmeneti rendelkezés, amelynek célja az e rendelet hatálybalépése előtt hozott határozatok helyzetének szabályozása. Természetesen emlékeztetni kell arra, hogy – amint az e rendelet (44) preambulumbekezdéséből egyértelműen kitűnik – a 4/2009 rendelet lényegében a tartásról szóló határozatok joghatóságára és végrehajtására vonatkozó, korábban a 44/2001 rendeletben szereplő általános rendelkezések helyébe lép. Másképpen megfogalmazva: a 4/2009 rendelet *lex specialisnak* tekinthető többek között a joghatóságra, az alkalmazandó jogra, valamint a tartási kötelezettségek különös tárgyában hozott bírósági határozatok elismerésére és végrehajtására vonatkozó kérdések tárgyában. [9]

26. Mivel a két rendelet között alapvető folytonosság áll fenn, kizárólag arra lehetett számítani, hogy a 4/2009 rendelet rendelkezést fog tartalmazni a tartási ügyekben a tagállamokban a rendelet alkalmazásának időpontja, azaz 2011. június 18. előtt meghozott határozatokra vonatkozóan. [10] Ezt jelenleg láthatóan a 4/2009 rendelet 75. cikkében foglalt átmeneti rendelkezések tükrözik. Az alapvető kérdés azonban továbbra is az, hogy lehet-e úgy értelmezni ezeket a rendelkezéseket, hogy azokat visszamenőlegesen alkalmazni kell a nemzeti bíróságok által az uniós tagállamként való csatlakozást megelőzően hozott határozatokra. Most erre a kulcsfontosságú kérdésre térek rá.

27. A 75. cikk (1) bekezdése először is akként rendelkezik, hogy e cikk (2) és (3) bekezdésére is figyelemmel a rendeletet csak az alkalmazásának megkezdésétől indult eljárásokra, az ettől kezdve jóváhagyott vagy megkötött perbeli egyezségekre, valamint az ettől kezdve létrehozott közokiratokra kell alkalmazni. A 75. cikk (3) bekezdése a központi hatóságok közötti együttműködés átmeneti szabályozásával foglalkozik, és az nem releváns az első kérdés szempontjából, noha a második kérdés elbírálása során e rendelkezés esetleges hatásának vizsgálatát javaslom.

28. A 4/2009 rendelet 75. cikkének (2) bekezdése, különösen pedig a 75. cikk (2) bekezdésének a) pontja azonban központi jelentőséggel bír, és két kissé eltérő helyzettel foglalkozik. Egyrészt, a 4/2009 rendelet 75. cikke (2) bekezdésének a) pontja előírja, hogy a 2. szakaszt (amely e rendelet 23–38. cikkét foglalja magában, és amely a hágai jegyzőkönyv hatálya alá nem tartozó tagállamokban hozott határozatokra alkalmazandó) és a 3. szakaszt (amely e rendelet 39–43. cikkét foglalja magában,

8 Lásd e tekintetben: 2014. november 12-i L ítélet (C-656/13, EU:C:2014:2364, 38. pont).

9 Lásd e tekintetben: 2020. június 4-i FX (Tartási követelés végrehajtásával szemben benyújtott jogorvoslati kérelem) ítélet (C-41/19, EU:C:2020:425, 33. pont).

10 A 4/2009 rendelet 76. cikkében előírtaknak megfelelően.

és amely a valamennyi határozatra vonatkozó közös rendelkezéseket tartalmazza) „a *tagállamokban* e rendelet alkalmazásának megkezdése előtt hozott olyan határozatok[ra] [kell alkalmazni], amelyeknek az elismerésére és végrehajthatóvá nyilvánítására irányuló kérelem benyújtására az említett időponttól kerül sor”.[11]

29. Az általam kiemelt „tagállamokban” kifejezést természetesen a „határozatnak” a 4/2009 rendelet 2. cikke (1) bekezdésének 1. pontjában szereplő meghatározásával összefüggésben kell értelmezni. Mindez – a szöveg szempontjából – egyértelműen alátámasztja, hogy a szóban forgó nemzeti bíróság határozatát olyan időpontban kellett meghozni, amikor maga az állam egyben az Unió tagállama is volt. 2004 májusa előtt természetesen nem ez volt a helyzet Lengyelország esetében.

30. Másodszor, a 4/2009 rendelet 75. cikke (2) bekezdésének a) és b) pontja is akként rendelkezik, hogy a 2. és 3. szakaszt kell alkalmazni az e rendelet alkalmazásának megkezdése előtt hozott határozatokra vagy az e rendelet alkalmazásának megkezdése előtt indult eljárásokban a rendelet alkalmazásának megkezdésétől hozott határozatokra, *amennyiben e határozatok az elismerés és végrehajtás tekintetében a 44/2001 rendelet hatálya alá tartoznak*. E rendelkezés tehát egyértelműen utal arra, hogy kizárólag a 44/2001 rendelet hatálya alá tartozó határozatokra vonatkozhatnak a 75. cikk (2) bekezdésének a) pontjában, illetve b) pontjában foglalt átmeneti rendelkezések.

31. Meg kell tehát vizsgálni a 44/2001 rendeletnek az e rendelet időbeli hatályával foglalkozó 66. cikkét.

32. Ahogyan arra a lengyel kormány a 2020. október 14-i tárgyaláson előadott szóbeli észrevételeiben hivatkozott, e tekintetben igaz, hogy a 44/2001 rendelet 66. cikke (2) bekezdésének a) pontja előírja, hogy a rendelet hatálybalépését követően meghozott határozatokat a rendelet III. fejezetének megfelelően el kell ismerni és végre kell hajtani, „amennyiben a származási tagállamban folyó eljárást a Brüsszeli vagy a Luganói Egyezménynek mind a származási tagállamban, mind a címzett tagállamban történő hatálybalépését követően indították”.

33. Ahogyan azonban azt a Bíróság a 2012. június 21-i Wolf Naturprodukte ítéletében (C-514/10, EU:C:2012:367, 34. pont) meglehetősen egyértelműen megállapította, valamely bírósági határozat elismerése és végrehajtása szempontjából e rendelet akkor alkalmazható, ha *e határozat meghozatalának időpontjában* a 44/2001 rendelet *mind* a származási tagállamban, *mind* az elismerési és végrehajtási kérelemmel címzett tagállamban hatályban volt.

34. Másként fogalmazva: a jelen ügyet illetően először is megjegyzendő, hogy az eljárást olyan időpontban indították, amikor a Luganói Egyezmény nem volt alkalmazandó Lengyelországra, mivel a tartásról szóló határozat 1999. április 1-jén kelt.[12] Bár a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy az ezen eredeti határozat naprakésszé tétele iránti kérelmeket ténylegesen ugyanazon eljárás keretében nyújtották-e be, amint azt a „naprakész” kifejezés sugallja, semmiképpen nem releváns az, hogy a Luganói Egyezmény e kérelmek benyújtásakor Lengyelországban már alkalmazandóvá vált, mivel az utolsó határozatot 2003. február 14-én, vagyis olyan időpontban hozták, amikor Lengyelország még nem volt az Európai Unió tagállama.

35. A 44/2001 rendelet átmeneti rendelkezéseinek ezen értelmezéséből következik, hogy – mindenesetre – ha a szóban forgó határozatokat olyan állam bírósága hozta, amely a szóban forgó időpontban még nem volt az Unió tagja, e határozatok nem tartoznak a 44/2001 rendelet hatálya alá – mivel az még nem volt alkalmazandó ezen államra –, következésképpen a 4/2009 rendelet 75. cikkének (2) bekezdésében szereplő átmeneti rendelkezések hatálya alá sem tartoznak.

11 Kiemelés tőlem.

12 A Luganói Egyezmény 2000. február 1-jén lépett hatályba Lengyelországban.

36. Harmadszor, bár a 4/2009 rendelet 75. cikke (2) bekezdése szövegének alapos olvasata egyértelműen alátámasztja, hogy az úgynevezett csatlakozás előtt hozott határozatok nem tartoznak ezen elismerési és végrehajtási rendelkezések hatálya alá, ezt a következtetést mindenesetre a 4/2009 rendelet 75. cikke (2) bekezdésének bármilyen célirányos, illetve teleologikus értelmezése is alátámasztja és megerősíti. A 4/2009 rendelet (44) preambulumbekezdéséből ugyanis kitűnik, hogy a 75. cikkben előírt átmeneti rendelkezések célja a 44/2001 rendelet szerinti általános szabályozásról a tartási ügyekkel kapcsolatos, a 4/2009 rendeletben megállapított különös szabályozásra történő átmenet biztosítása, lehetővé téve ezáltal az előbbi rendelet hatálya alatt hozott határozatok elismerését és végrehajtását. Nem tartoznak a 44/2001 rendelet hatálya alá az olyan államokban hozott határozatok, amelyek akkoriban nem voltak az Unió tagjai, e határozatokra tehát nem indokolt kiterjeszteni az említett átmeneti rendelkezésekben biztosított kedvezményt.

37. A Bíróság a Brüsszeli Egyezmény és rendeleti szabályozás egészével összefüggésben következetesen hangsúlyozta, hogy az elismerési és végrehajtási rendszer kölcsönös bizalmon, vagy legalábbis az arra vonatkozó meggyőződésen alapul, hogy valamennyi tagállam bírósága (szükség esetén hivatalból) lelkiismeretesen fogja alkalmazni a Brüsszeli Egyezményben és az azt követő rendeletekben szereplő joghatósági szabályokat és eljárási garanciákat, így a csatlakozás előtt hozott határozatok elismerése attól függ, hogy a határozatot hozó bíróság a joghatóságát az adott Egyezmény vagy rendelet által előírtaknak megfelelő joghatósági szabályok alapján megállapította-e.[13]

38. Ebből következik, hogy az elismerésre és végrehajtásra vonatkozó olyan egyszerűsített szabályok alkalmazása, amelyek többek között azáltal védik a felperest, hogy lehetővé teszik számára a származási tagállamban a javára hozott határozat gyors, biztos és eredményes végrehajtását, kizárólag annyiban igazolt, amennyiben az elismerendő vagy végrehajtandó határozatot az alperes érdekeinek védelmére alkalmas joghatósági szabályoknak megfelelően hozták meg. Ilyen védelem azonban valószínűleg nem biztosítható akkor, ha a határozatot olyan államban hozták, ahol a 44/2001 rendelet nem volt alkalmazandó az érintett határozat alapjául szolgáló eljárás megindításának időpontjában, éppen azért, mert e bíróság akkoriban nem volt köteles biztosítani, hogy a saját joghatóságát szabályozó szabályok az e rendelet 3. cikkében és II. fejezetének 2–7. szakaszában szereplő joghatósági szabályokon alapuljanak.

39. E szempontra a Bíróság legutoljára a 2012. június 21-i Wolf Naturprodukte ítéletében (C-514/10, EU:C:2012:367) emlékeztetett, amelyben megállapította, hogy egy 2003. évi osztrák határozatot nem lehetett a Cseh Köztársaságban 2007-ben végrehajtani a 44/2001 rendelet rendelkezései alapján, mivel e rendelet nem volt hatályban a Cseh Köztársaságban abban az időpontban, amikor az osztrák bíróságok e határozatot meghozták.[14]

40. E megfontolások tükrében tehát úgy vélem, hogy a 4/2009 rendelet időbeli hatályától való, a 4/2009 rendelet 75. cikkének (2) bekezdésében megállapított eltérést úgy kell értelmezni, hogy az kizárólag azokra a „határozatokra” alkalmazandó, amelyeket a határozatok meghozatalakor már uniós tagsággal rendelkező államokban hoztak meg.

41. Ez az értelmezés megfelel a 4/2009 rendelet 75. cikke szövegének, kontextusának és céljának. Egyébiránt megfelel annak az elvnek is, amely szerint a kivételeket szigorúan kell értelmezni annak érdekében, hogy e kivételek az általános szabályokat ne fosszák meg tartalmuktól.[15]

13 Lásd például: 1997. október 9-i von Horn ítélet (C-163/95, EU:C:1997:472, 18–20. pont).

14 Lásd a 28–30. pontot.

15 Lásd e tekintetben: 2015. február 26-i Wucher Helicopter és Euro-Aviation Versicherung ítélet (C-6/14, EU:C:2015:122, 24. pont). Lásd még: 2019. július 29-i Bizottság kontra Ausztria (Építőmérnökök, szabadalmi ügyvivők és állatorvosok) ítélet (C-209/18, EU:C:2019:632, 35. pont).

B. A második kérdésről

42. A kérdést előterjesztő bíróság a második kérdésével lényegében arra vár választ, hogy lehetséges-e a valamely állam bírósága által az Unióhoz való csatlakozását megelőzően hozott határozat más tagállamban való elismerése és végrehajtása a 4/2009 rendelet bármely része alapján.

43. Elöljáróban emlékeztetni lehet arra, hogy a 4/2009 rendeletet – annak 76. cikke értelmében – 2011. június 18-i hatállyal kell alkalmazni, a 2. cikk (2) bekezdésében, a 47. cikk (3) bekezdésében, valamint a 71., a 72. és a 73. cikkben szereplő kivételektől eltekintve. Egyébiránt az e szabálytól való egyedüli eltéréseket az uniós jogalkotó kifejezetten szabályozta a 4/2009 rendelet 75. cikkének (2) és (3) bekezdésében. Ilyen körülmények között számomra úgy tűnik, hogy kizárólag ezek a rendelkezések relevánsak az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdés megválaszolása szempontjából.

44. A kérdést előterjesztő bíróság által feltett első kérdésre adott válaszomból azonban az következik, hogy a 4/2009 rendelet 75. cikkének (2) bekezdése nem alkalmazható az olyan államokban hozott határozatokra, amelyek e határozatok meghozatalának időpontjában még nem voltak az EU tagjai. Amennyiben a 4/2009 rendelet 75. cikke (2) bekezdésének ezen értelmezése helytálló, kissé valószínűtlennek tűnhet, hogy a 4/2009 rendelet 75. cikke (3) bekezdésének járulékos rendelkezései azzal a közvetett hatással járnának, hogy megkönnyítik egy állam bírósága által az Unióhoz való csatlakozását megelőzően hozott határozat elismerését és végrehajtását. Ebből arra a következtetésre jutottam, hogy ezt a rendelkezést sem lehet így értelmezni. Az alábbi indokok miatt helyezkedem erre az álláspontra.

45. Először is, a 4/2009 rendelet 75. cikke (3) bekezdésének szövegéből kitűnik, hogy e rendelet VII. fejezetének a központi hatóságok közötti együttműködésre vonatkozó rendelkezéseit minden további korlátozás nélkül alkalmazni kell a központi hatósághoz az e rendelet alkalmazásának megkezdését követően beérkező megkeresésekre és kérelmekre. Mindazonáltal a 4/2009 rendelet 2. cikke (1) bekezdésének 1. pontjában szereplő fogalommeghatározásnak megfelelően a „határozat” kifejezés a VII. fejezet keretében *harmadik államban* tartási kötelezettségekkel kapcsolatban *hozott* határozatot is magában foglalja.

46. E rendelkezések alapján azonban nem lehet reálisan arra következtetni, hogy a harmadik államban az Unióhoz való csatlakozását megelőzően hozott határozatot valamely tagállamban a 4/2009 rendelet egyszerűsített szabályai alapján elismerik és végrehajtják pusztán amiatt, hogy a jogosult központi hatósághoz fordulhat.

47. Ez egyrészt ellentmondana a felperesek és alperesek közötti, a 4/2009 rendelet 75. cikkének (2) bekezdésében előírt eltérés szigorú értelmezésének alapját képező egyensúly gondolatának.[16] Másrészt, hátrányosan megkülönböztetné azokat a jogosultakat, akik úgy döntenek, hogy a központi hatóságokhoz fordulnak, azokhoz a jogosultakhoz képest, akik önállóan járnak el, bár a Bíróság kifejezetten elismerte, hogy a központi hatóságokhoz a 4/2009 rendelet VII. fejezetében szereplő rendelkezések alapján benyújtott, segítség iránti kérelem *jogot*, *nem* pedig *kötelezettséget képez.*[17] Ennélfogva aligha állítható, hogy a csatlakozás előtt hozott határozat elismerése és végrehajtása attól függhetne, hogy a határozat alapján tartásra jogosult ténylegesen élt-e a VII. fejezetben előírt lehetőségekkel. Arra sem utal semmi – ahogyan azt TKF képviselője a tárgyaláson megjegyezte –, hogy a IV. fejezet rendelkezéseivel éles ellentétben a VII. fejezet rendelkezései bármilyen módon joghatóság biztosítását szolgálnák.

16 Lásd a jelen indítvány 38. pontját.

17 Lásd e tekintetben: 2017. február 9-i S. ítélet (C-283/16, EU:C:2017:104, 40. pont).

48. Annak érdekében, hogy a 4/2009 rendelet 75. cikkének (3) bekezdése ne veszítse el értelmét, egyértelművé kell tenni, hogy a javasolt megszorító értelmezés nem vonatkozik a 4/2009 rendelet 51. és 56. cikkében említett olyan kérelmekre és megkeresésekre, amelyek nem közvetlenül valamely állam bírósága által az állam csatlakozását megelőzően hozott határozatok elismerésére és végrehajtására vonatkoznak. Teljes mértékben elképzelhető például, hogy az ilyen határozat jogosultja a központi hatóságtól segítséget kér a kötelezett tartózkodási helyének meghatározásához [18] vagy a kötelezett jövedelmével és szükség esetén egyéb anyagi körülményeivel kapcsolatos megfelelő információk beszerzéséhez, [19] vagy határozat meghozatalához, amennyiben a megkeresett tagállamtól eltérő államban hozott határozat nem ismerhető el és nem nyilvánítható végrehajthatóvá. [20]

49. A fenti megfontolások tükrében tehát úgy vélem, hogy a 4/2009 rendelet 75. cikke vagy e rendelet bármely más rendelkezése alapján a 4/2009 rendeletben megállapított szabályok szerint nem ismerhető el és hajtható végre az a határozat, amelyet valamely állam bírósága az államnak az Unióhoz való csatlakozását megelőzően hozott. Következésképpen a lengyel bíróságok által Lengyelország Európai Unióhoz való csatlakozását megelőzően hozott határozatok ezen az alapon nem ismerhetők el és hajthatók végre.

VI. Végkövetkeztetés

50. A fenti megfontolások tükrében tehát azt javaslom a Bíróságnak, hogy a Court of Appeal in Northern Ireland (Észak-Írország fellebbviteli bírósága, Egyesült Királyság) által feltett kérdésekre a következőképpen válaszoljon:

1. A tartással kapcsolatos ügyekben a joghatóságról, az alkalmazandó jogról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az e területen folytatott együttműködésről szóló, 2008. december 18-i 4/2009/EK tanácsi rendelet időbeli hatályától való, a 4/2009 rendelet 75. cikkének (2) bekezdésében megállapított eltérést úgy kell értelmezni, hogy az kizárólag azokra a „határozatokra” alkalmazandó, amelyeket a határozatok meghozatalakor már uniós tagsággal rendelkező államokban hoztak meg.

2. A 4/2009 rendelet 75. cikke vagy e rendelet bármely más rendelkezése alapján a 4/2009 rendeletben megállapított szabályok szerint nem ismerhető el és hajtható végre valamely állam bírósága által az államnak az Unióhoz való csatlakozását megelőzően hozott határozat.

18 A 4/2009 rendelet 51. cikke (2) bekezdésének b) pontja.

19 A 4/2009 rendelet 51. cikke (2) bekezdésének c) pontja.

20 A 4/2009 rendelet 56. cikke (1) bekezdésének d) pontja.